

SINT-NIKLAAS – HEIDEBAAAN 2015

PROSPECTIE MET INGREEP IN DE BODEM

COLOFON

Rapporten van de Archeologische Dienst Waasland – cel Onderzoek 7

OPDRACHTGEVER

Databuild NV , Torenlei 2, 2950 Kapellen

PROJECT

Sint-Niklaas – Heidebaan 2015: prospectie met ingreep in de bodem

PROJECTCODE AGENTSCHAP ONROEREND ERFGOED

2014/543

UITVOERDER PROJECT

Archeologische Dienst Waasland – cel Onderzoek
Regentiestraat 63
9100 Sint-Niklaas

AUTEURS

Thierry Van Neste, Bart Lauwers & Annebeth Plyson (ADW – cel Onderzoek)

WETENSCHAPPELIJKE BEGELEIDING

Jean-Pierre Van Roeyen (ADW – cel Beheer & ontsluiting)

LAY-OUT

Lieve Delestinne (ADW – cel Beheer & ontsluiting)

© Archeologische Dienst Waasland – cel Onderzoek, 2016

Niets uit deze uitgave mag vermenigvuldigd en/of openbaar gemaakt worden door middel van druk, fotokopie of welke wijze dan ook zonder voorafgaandelijke schriftelijke toestemming van de Archeologische Dienst Waasland.

De Archeologische Dienst Waasland aanvaardt geen aansprakelijkheid voor eventuele schade voortvloeiend uit de toepassing van de adviezen of het gebruik van de resultaten van dit onderzoek.

ISSN 0778-3841

Archeologische Dienst Waasland - cel Onderzoek
Regentiestraat 63
9100 Sint-Niklaas
Tel +32 (0)3 778 87 59
onderzoek@a-d-w.be
www.a-d-w.be
www.facebook.com/ArcheologischeDienstWaasland

Wil je meer weten over de cel Onderzoek?

SINT-NIKLAAS – HEIDEBAAN 2015

PROSPECTIE MET INGREEP IN DE BODEM

ARCHEOLOGISCHE DIENST WAASLAND – CEL ONDERZOEK

INHOUD

1. VERANTWOORDING	7
2. AANLEIDING EN DOELSTELLING VAN HET ONDERZOEK	7
3. ADMINISTRATIEVE FICHE	9
4. SITUERING	11
4.1. ALGEMENE SITUERING	11
4.2. TOPOGRAFISCHE SITUERING	11
4.3. GEOLOGISCHE EN BODEMKUNDIGE SITUERING	12
5. CONTEXT	13
5.1. HISTORISCHE CONTEXT	13
5.2. ARCHEOLOGISCHE CONTEXT	14
5.3. PALEOLANDSCHAPPELIJKE CONTEXT	15
6. ARCHEOLOGISCHE ONDERZOEK	16
6.1. METHODIEK	16
6.1. ONDERZOEKSRESULTATEN	17
6.1.1. Bodemkundige vaststellingen	17
6.1.2. Archeologische vaststellingen	18
6.1.3. Assessment en basisanalyse van de vondsten en stalen	20
6.1.4. Chronologie en datering	20
6.1.5. Bewaringstoestand	20
6.1.6. Afbakening van de site	21
7. SYNTHESE	22
8. ADVIES	22
9. SAMENVATTING	22
10. BIBLIOGRAFIE	23
10.1. GERAADPLEEGDE LITERATUUR	23
10.2. CARTOGRAFISCHE BRONNEN	23
11. BIJLAGEN	24

1. VERANTWOORDING

Langsheen de Heidebaan zal Databuild NV twee handelsruimtes met parking realiseren. Naar aanleiding hiervan adviseerde het Agentschap Onroerend Erfgoed een voorafgaande archeologische prospectie met ingreep in de bodem.

Dit onderzoek werd uitgevoerd door de cel Onderzoek van de Archeologische Dienst Waasland (ADW). De vergunning met nummer 2014/543 werd ontvangen op 14 januari 2015. Het onderzoek werd uitgevoerd op 27 januari 2015 door archeologen Thierry Van Neste (vergunninghouder), Bart Lauwers en Annebeth Plyson. Het team werd vervolledigd door Dries d'Hollander, Dirk Boel en Erik Pyl, geschoolde veldtechnici van de ADW.

2. AANLEIDING EN DOELSTELLING VAN HET ONDERZOEK

Het projectgebied heeft een oppervlakte van $\pm 6700 \text{ m}^2$. In 2013 werden ongeveer 225 m naar het noorden toe archeologische resten gevonden (zie §5.2). Naar aanleiding van de nabijheid van deze archeologische sporen en gezien de oppervlakte die verstoord zal worden, werd door het Agentschap Onroerend Erfgoed een prospectie met ingreep in de bodem opgelegd.

Het doel van deze prospectie is een archeologische evaluatie van het terrein te maken. Dit houdt in dat het archeologisch erfgoed opgespoord, geregistreerd, gedetermineerd en gewaardeerd wordt en dat de potentiële impact van de geplande werken op de archeologische resten wordt bepaald. Onderdeel van de evaluatie is dat er mogelijkheden gezocht worden om in situ behoud te bewerkstelligen en, indien dit niet kan, er aanbevelingen worden geformuleerd voor vervolgonderzoek (ruimtelijke afbakening, diepteligging, strategie, doorlooptijd, te voorziene natuurwetenschappelijke onderzoeken en conservatietechnieken, voorstel onderzoeksvragen).

Om een grondige archeologische evaluatie mogelijk te maken werden volgende onderzoeksvragen vooropgesteld:

- Welke zijn de waargenomen horizonten, beschrijving + duiding?
- Waardoor kan het ontbreken van een horizont verklaard worden?
- Zijn er tekenen van erosie?
- In hoeverre is de bodemopbouw intact?
- Is er sprake van een of meerdere begraven bodems?
- Zijn er sporen aanwezig? Zo ja, geef een beknopte omschrijving.
- Zijn de sporen natuurlijk of antropogeen?
- Hoe is de bewaringstoestand van de sporen?
- Maken de sporen deel uit van één of meerdere structuren?
- Behoren de sporen tot één of meerdere periodes?
- Kan op basis van het sporenbestand in de proefsleuven een uitspraak worden gedaan over de aard en omvang van occupatie?

- Zijn er indicaties (greppels, grachten, lineaire paalzettingen, ...) die kunnen wijzen op een inrichting van een erf/nederzetting?
- Zijn er indicaties voor de aanwezigheid van funeraire contexten? Zo ja;
 - Hoeveel niveaus zijn er te onderscheiden?
 - Wat is de omvang?
 - Komen er oversnijdingen voor?
 - Wat is het, geschatte, aantal individuen?
- Kunnen de sporen gelinkt worden aan nabijgelegen archeologisch vindplaatsen?
- Wat is de relatie tussen de bodem en de archeologische sporen?
- Wat is de relatie tussen de bodem en de landschappelijke context landschap algemeen, geomorfologie, ...)?
- Is er een (bodembkundige) verklaring voor de partiële afwezigheid van archeologische sporen? Zo ja, waarom? Zo nee, waarom niet?
- Kunnen archeologische vindplaatsen in tijd, ruimte en functie afgebakend worden (incl. de argumentatie)?
- Wat is de vastgestelde en verwachte bewaringstoestand van elke archeologische vindplaats?
- Wat is de waarde van elke vastgestelde archeologische vindplaats?
- Wat is de potentiële impact van de geplande ruimtelijke ontwikkeling op de waardevolle archeologische vindplaatsen?
- Voor waardevolle archeologische vindplaatsen die bedreigd worden door de geplande ruimtelijke ontwikkeling: hoe kan deze bedreiging weggenomen of verminderd worden (maatregelen behoud *in situ*)?
- Voor waardevolle archeologische vindplaatsen die bedreigd worden door de geplande ruimtelijke ontwikkeling en die niet *in situ* bewaard kunnen blijven:
 - Wat is de ruimtelijke afbakening (in drie dimensies) van de zones voor vervolgonderzoek?
 - Welke aspecten verdienen bijzondere aandacht, zowel vanuit methodologie als aanpak voor het vervolgonderzoek?
- Welke vraagstellingen zijn voor vervolgonderzoek relevant?
- Zijn er voor de beantwoording van deze vraagstellingen natuurwetenschappelijke onderzoeken nodig? Zo ja, welke type staalnames zijn hiervoor noodzakelijk en in welke hoeveelheid?

3. ADMINISTRATIEVE FICHE

NAAM OPDRACHTGEVER:

Databuild NV

NAAM UITVOERDER:

Archeologische Dienst Waasland

NAAM VERGUNNINGHOUDER:

Thierry Van Neste

ARCHEOLOGISCH DEPOT:

Opgravingsarchief: Archeologische Dienst Waasland
Vondsten en stalen: Archeologische Dienst Waasland

PROJECTCODE:

2014/543

VINDPLAATSNAAM:

Sint-Niklaas – Heidebaan

PROVINCIE:

Oost-Vlaanderen

GEMEENTE:

Sint-Niklaas

DEELGEMEENTE:

Sint-Niklaas

PLAATS:

Heidebaan (zonder nummer)

TOPONIEM:

Heidebaan

COÖRDINATEN:

Noord: 206843,089000 m
Oost: 136886,435000 m

Zuid: 206710,643000 m
West: 136737,575000 m

KADASTRALE GEGEVENS:

Sint-Niklaas, Afdeling 6, sectie B, perceel 1068C

TOPOGRAFISCHE LIGGING:

Zie §4.2

BEGINDATUM:

27 januari 2015

EINDDATUM:

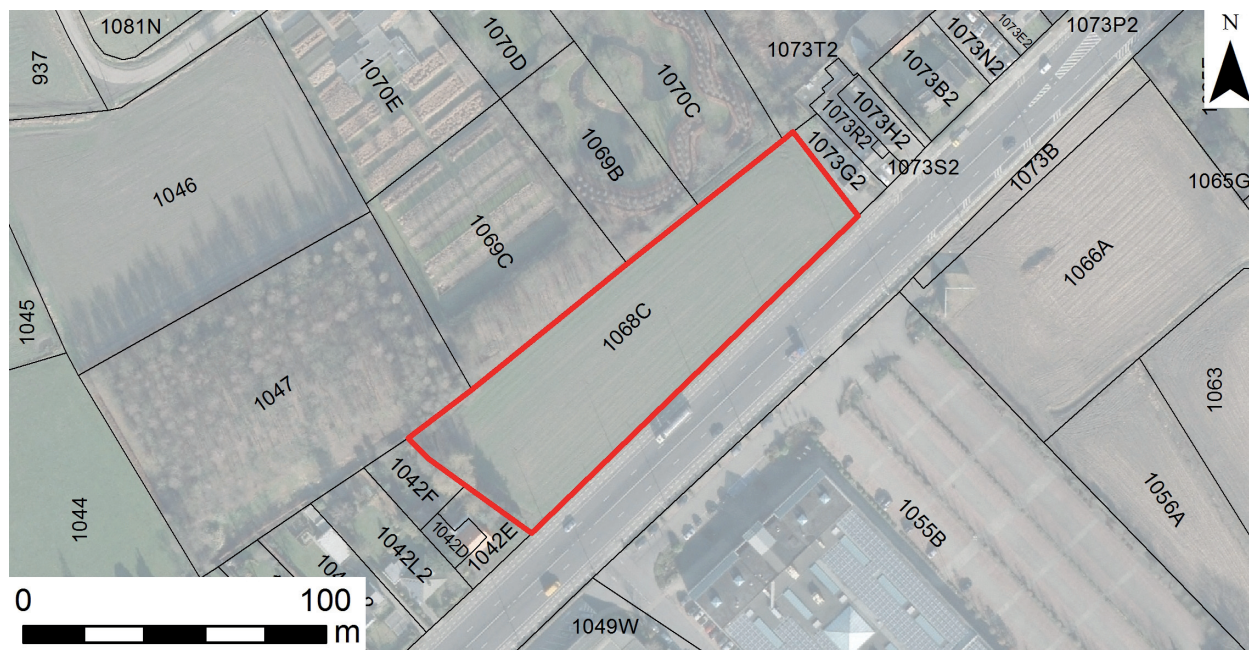
27 januari 2015

4. SITUERING

4.1. ALGEMENE SITUERING

Het ontwikkelingsgebied is gelegen langs de Heidebaan (N70) te Sint-Niklaas (Oost-Vlaanderen). Op het kadaster bevindt dit perceel zich op Afdeling 6, sectie B, nummer 1068C. Op het gewestplan valt het perceel onder agrarische gebieden, voorafgaand aan het onderzoek was het dan ook in gebruik als landbouwgrond.

Fig. 1. Situering op het kadaster (bron: GDI-Vlaanderen 2014a).

4.2. TOPOGRAFISCHE SITUERING

Het onderzoeksgebied is gelegen op de noordelijke uitloper van de Wase Cuesta. Het reliëf binnen het gebied werd enigszins beïnvloed door de aanleg van de bolle akkers. De hoogte binnen het perceel varieert tussen 20,41 m en 21,99 m TAW.

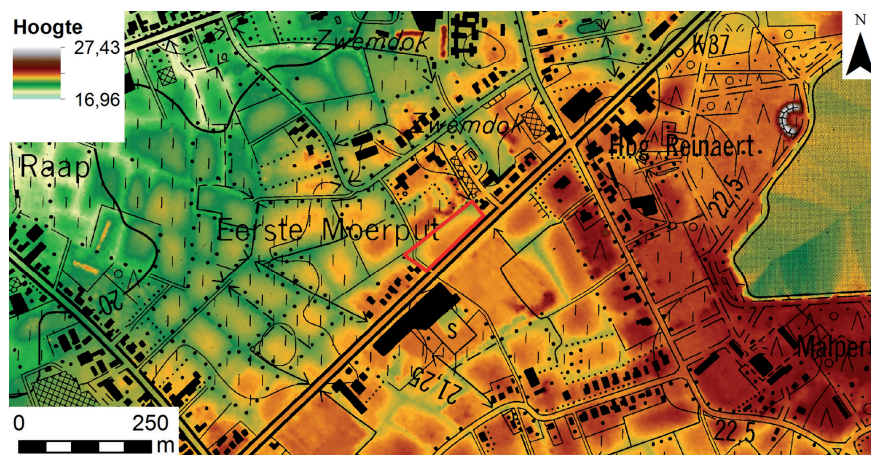

Fig. 2. Situering op het DHM-Vlaanderen en de topografische kaart (bron: GDI-Vlaanderen 1999, 2006).

4.3. GEOLOGISCHE EN BODEMKUNDIGE SITUERING

In het Weichseliaan (Laat-Pleistoceen) kwamen er bovenop de Tertiaire bodem eolische afzettingen te liggen (fig. 3: 1). In het oosten en westen werden de eolische afzettingen voorafgegaan door fluviatiele afzettingen. Tijdens het Holoceen en mogelijk Tardiglaciaal kwamen daar bovenop de eolische afzettingen opnieuw fluviatiele sedimenten te liggen (fig. 3: 1a).

12 ► **SITUERING**

5. CONTEXT

5.1. HISTORISCHE CONTEXT

Sint-Niklaas werd voor het eerst vermeld in 1217, toen de Doornikse bisschop Goswinus de pastoor van Waasmunster opdroeg om twee wijken – Sinaai en Sint-Niklaas – van zijn parochie af te splitsen². Op 9 oktober 1219 schonk de gravin van Vlaanderen – Johanna van Constantinopel – zes bunders (± acht hectaren) grond aan de nieuwe parochie. Deze lagen ten oosten van de kerk, ongeveer ter hoogte van de Ankerstraat. In 1236 werden de grenzen van de parochie grotendeels vastgelegd. Deze grens bleef behouden tot de gemeentefusie van 1977. Op 1 juni 1241 werd de hoofdschepenenbank van het Land van Waas opgericht door de gravin van Vlaanderen. Dit was het hoogste bestuursorgaan voor de kasselrij Waas, het overkoepelde alle parochiebesturen van het Land van Waas en voerde de bevelen van het centrale gezag uit. In de keure werd bepaald dat het hoofdcollege wettelijk verplicht was om haar zittingen in Sint-Niklaas te houden, waardoor dit de hoofdplaats van het Land van Waas werd.³

Aangaande het ontwikkelingsgebied zelf is bijzonder weinig historische informatie beschikbaar. In het kaartboek van Sint-Niklaas, dat tussen 1638 en 1696 werd opgesteld door landmeter Jeremias Semeelen, kon het ontwikkelingsgebied gesitueerd worden in de wijk “Den Eersten Moerput”. Deze benaming bestond echter pas vanaf 1600. In 1374 werden de Eerste en Tweede Moerput vermeld als *Penninclaer*. In 1445 werd er melding gemaakt van de *Mourput* alias *Pennlaer*. Binnen de wijk waren er verschillende pachtheffers, waaronder de abdij van Boudelo, de bisschop van Doornik, het Capittel van Doornik en de pastoor van Temse. De omliggende straten Kallohoekstraat en de Lange Rekstraat waren zeker aanwezig in 1596.⁴

Op de kaart van J. Semeelen is te zien dat het ontwikkelingsgebied deel uitmaakt van een ruimer perceel. De huidige zuidelijke begrenzing werd pas gevormd in 1938, toen de Heidebaan werd aangelegd. Deze maakt deel uit van de baan Antwerpen-Gent (N70). De naam verwijst naar de Heidewijk, waar de baan door loopt⁵. Hoewel deze benaming duidelijk wijst op de aanwezigheid van heidegronden en de wijk slechts een 200-tal meter naar het oosten is gelegen, is het niet duidelijk of ook in de “Den Eersten Moerput” sprake was van heidegronden.

Fig. 5. Situering op de wijkkaart van “Den Eersten Moerput”, opgesteld door J. Semeelen (bron: Stadsarchief Sint-Niklaas, gegeoreferenciert door auteur).

2 Bogaert 2000, 53.

3 Demey A. 2000, 8-10.

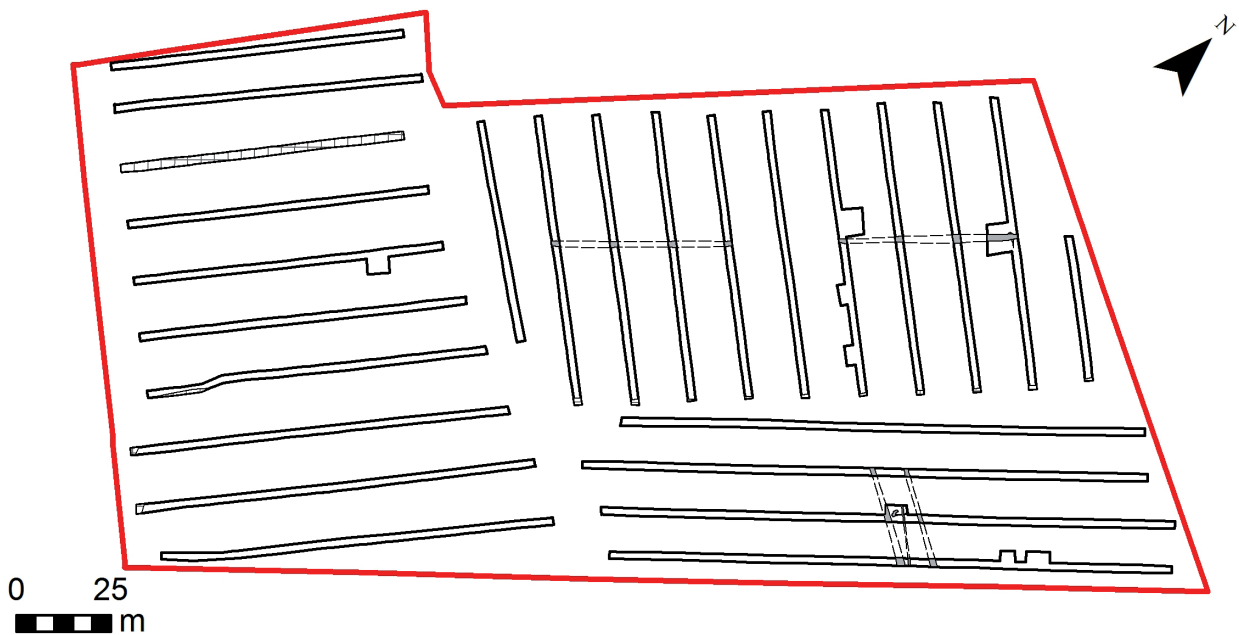
4 Laevaert 1966, 189-190.

5 Laevaert 1966, 49.

5.2. ARCHEOLOGISCHE CONTEXT

Binnen het ontwikkelingsgebied werd in het verleden nog geen archeologisch onderzoek uitgevoerd. In 2012 werd echter een onderzoek uitgevoerd naar aanleiding van de aanleg van de KMO-zone “Heidebaan-Noord” (fig. 6). Tijdens dit onderzoek werden vrijwel enkel grachten aangetroffen. Verschillende grachten hingen samen met de aanleg van de bolle akkers, andere grachten konden gedateerd worden in de late middeleeuwen.

Fig. 6. Allesporenkaart van het onderzoek langs de Heidebaan in 2012.

Ten noorden van het huidige onderzoeksgebied werd in 2013 een onderzoek uitgevoerd naar aanleiding van de uitbreiding van een scholencampus (fig. 7: 164752). Enkele artefacten wezen op een menselijke aanwezigheid tijdens het neolithicum. De eerste duidelijke sporen van bewoning dateerden uit de ijzertijd. Het betrof een gebouwplattegrond van het type Haps, een tiental bijgebouwen, enkele palenrijen, kuilen en een waterput. Enkele sporen wezen ook op enige activiteit in de Romeinse tijd. In de late middeleeuwen werd het gebied in gebruik genomen als landbouwgrond.

Als laatste kan ook de vondst van een fibula in de Heiwijk gemeld worden. De bronzen fibula werd in 1933 gevonden en kon gedateerd worden in de 3de eeuw (fig. 7: 32629).

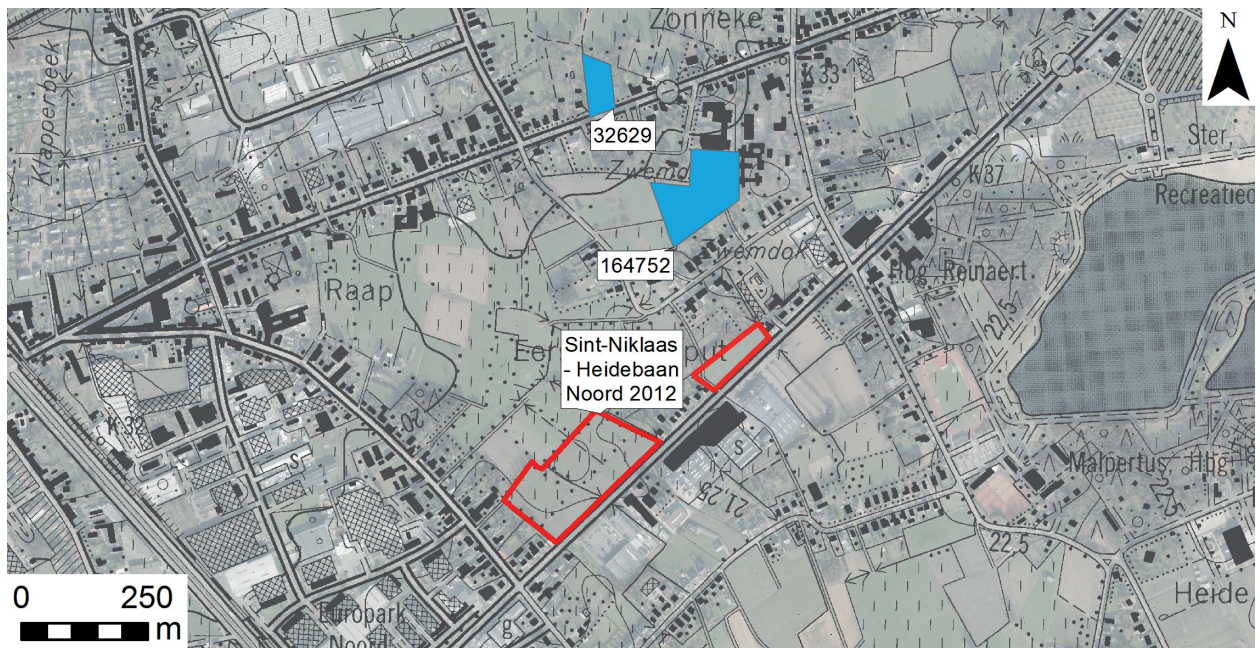

Fig. 7. Gekende archeologische waarden in de omgeving (bron: GDI-Vlaanderen 2014b).

5.3. PALEOLANDSCHAPPELIJKE CONTEXT

Binnen het ontwikkelingsgebied werd geen voorafgaand paleo-landschappelijk onderzoek uitgevoerd. Op basis van het digitaal hoogtemodel van Vlaanderen kan echter vermoed worden dat er sprake was van een bolle akker. De aanwezigheid van bolle akkers werd eveneens vastgesteld bij het onderzoek in 2012 (zie §5.2), waar onder de afdekkingslagen van de bolle akkers vrijwel steeds een afgedekte podzol bewaard was gebleven. Deze leek slechts zeer beperkt tot niet bewerkt te zijn. Op de toen onderzochte percelen werd een deel van de bestaande A-horizont verwijderd voorafgaand aan de aanleg van de bolle akkers. Of dit ook gebeurde binnen het huidige onderzoeksgebied is niet gekend.

6. ARCHEOLOGISCHE ONDERZOEK

6.1. METHODIEK

Voor aanvang van het veldwerk werd een bureaustudie uitgevoerd. Hierbij werd informatie verzameld aangaande de historische, landschappelijke en archeologische kennis van de ruime omgeving. Voor de historische data werden verschillende literatuurbronnen geraadpleegd. Daarnaast werden verschillende historische kaarten gebruikt. Deze werden hoofdzakelijk verkregen via de "Erfgoedbank Waasland"⁶ en werden aangeleverd door het Stadsarchief Sint-Niklaas en de Bibliotheeca Wasiana. De verkregen kaarten werden door de auteur bewerkt, georeferereerd en gebruikt als laag in een GIS-omgeving. Ook de landschappelijke achtergrond van het ontwikkelingsgebied werd in GIS onderzocht. Hierbij werd gebruik gemaakt van gegevens die bekomen werden via het Agentschap voor Geografische Informatie Vlaanderen (AGIV)⁷. De archeologische gegevens werden hoofdzakelijk bekomen via de cel Beheer & Ontsluiting van de Archeologische Dienst Waasland. Daarnaast werd de Centrale Archeologische Inventaris (CAI) geraadpleegd.

Om een evaluatie te maken van het archeologische potentieel van het terrein, werd gebruik gemaakt van het systeem van continue proefsleuven. In totaal werden 4 sleuven aangelegd, telkens met een breedte van 2 m. De afstand tussen de assen van de sleuven bedroeg telkens maximaal 15 m.

De totale oppervlakte van het ontwikkelingsgebied bedroeg 6696,23 m². Door middel van de sleuven met aanvullende kijkvensters werd hiervan in totaal 1161,50 m² of 17,35% onderzocht.

Na het machinale afgraven werd het archeologische vlak manueel opgeschaafd. Vervolgens werden de aanwezige sporen, natuurlijke sporen en recente verstoringen aangeduid en ingemeten met een totaalstation. De bekomen gegevens werden verwerkt in een GIS-omgeving.

In elke werkput werd minstens één putwandprofielput aangelegd, waarbij dieper werd gegaan dan het archeologische vlak, teneinde een beter inzicht te krijgen in de bodemopbouw. Deze putwandprofielen werden telkens opgeschoond en geregistreerd door middel van foto's en tekeningen van de verschillende horizonten en/of lagen.

Voor de beschrijving van de putwandprofielen en sporen werd een databank opgemaakt. Hierin werden ook de vondstenlijst, tekeningenlijst en fotolijst opgesteld. De resulterende lijsten zijn als bijlage bij dit rapport toegevoegd.

- De sporenlijst is de neerslag van de veldbeschrijvingen en omvat nota's over de vorm, kleur en samenstelling van de sporen.
- De vondstenlijst beschrijft per stratigrafische eenheid per spoor de diverse vondstcategorieën, telkens met het aangetroffen aantal stuks, en geeft, voor zover mogelijk, per categorie een algemene datering. Op basis daarvan wordt aan het betreffende spoor een globale datering toegekend.

6 <http://www.waaserfgoed.be>

7 <https://download.agiv.be/Catalogus>

- De tekeningenlijst geeft een beschrijving van de tekeningen die zowel tijdens het terreinwerk als tijdens de verwerking werden gemaakt.
- De fotolijst tenslotte bevat de beschrijvingen van de diverse overzichts- en detailfoto's die tijdens het veldonderzoek werden genomen.

Dit rapport schets het algemene kader van het onderzoek en bevat de neerslag van de onderzoeksresultaten. Een kopie ervan, met bijlagen en sporenplan, wordt zowel in analoge als digitale vorm aangeleverd aan Databuild NV (Databuild Development en Databuild Europe), het stadsarchief van Sint-Niklaas, het Agentschap Onroerend Erfgoed (Brussel en Oost-Vlaanderen), de Centrale Archeologische Inventaris en de Archeologische Dienst Waasland – cel Beheer en Ontsluiting.

6.1. ONDERZOEKSRESULTATEN

6.1.1. Bodemkundige vaststellingen

Zoals werd weergegeven op de bodemkaart, had de bodem van het ontwikkelingsgebied een zandige textuur. Deze was echter beperkt in diepte en bedekte een oudere bodemlaag die gevormd was uit (licht zandig) leem. Het is dan ook zeer waarschijnlijk dat de bodem gevormd werd tijdens verschillende eolische afzettingsfasen.

Fig. 8. Putwandprofiel van werkput 3.

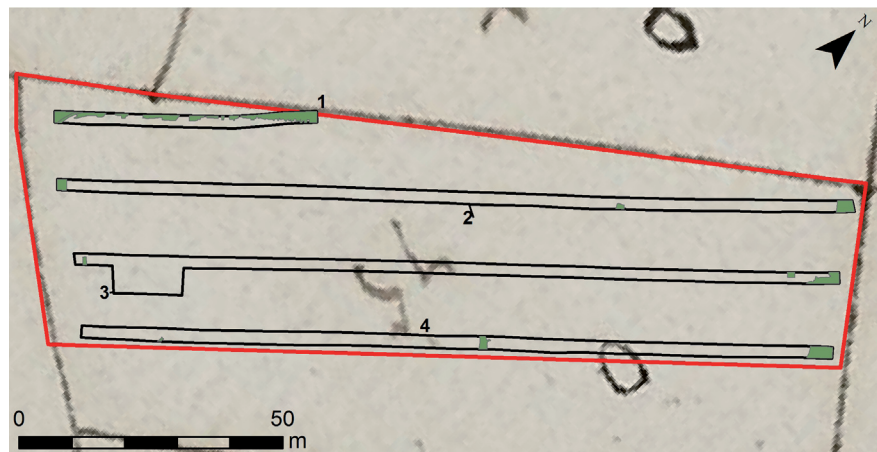

Binnen de zandbodem ontwikkelde zich een podzol. Over vrijwel het gehele terrein werd een restant hiervan aangetroffen onder de ploeglaag (Ap 1). Telkens was minstens de Bir-horizont bewaard en vaak was ook de Bh-horizont nog aanwezig. Op enkele plaatsen – voornamelijk naar het midden van het perceel toe – was de podzol beter bewaard, tot en met een deels verploegde A-horizont.

6.1.2. Archeologische vaststellingen

De prospectie met ingreep in de bodem leverde slechts een beperkt aantal sporen op. Langsheen de randen van het ontwikkelingsgebied werden vrijwel overal de restanten van een bolle akkergracht aangetroffen (fig. 9). De aanwezigheid van deze grachten bevestigde het voorgaande historische en paleolandschappelijke onderzoek (zie §5.1 & §5.3). Een ruimer onderzoek naar de oorsprong van de bolle akkers plaatste de aanleg ervan in de 15de en 16de eeuw⁸. De grachten bleven – veelal in beperktere omvang – gedurende lange tijd in gebruik en vormen vaak de basis voor de huidige percelering.

Fig. 9. Recente sporen en verstoringen op de wijkkaart van de Eerste Moerput.

Behalve in werkput 1 werden meerdere langwerpige sporen aangetroffen. Deze hadden vrijwel steeds een O-W-oriëntatie, hadden telkens een gemiddelde breedte van ± 20 cm en een (donker) blauwgrijze tot (donker) bruinigrijze zandige vulling. Aangezien deze sporen niet te volgen waren doorheen verschillende sleuven, is het erg onwaarschijnlijk dat het gaat om greppels. Het vrijwel parallelle verloop van de sporen lijkt eerder te wijzen op een interpretatie als ploegsporen.

In geen enkel van deze ploegsporen werden artefacten teruggevonden. Voor een eventuele datering van de sporen kan dan ook slechts uitgegaan worden van de mate van ontkleuring van de sporen. Aangezien deze steeds gering was, lijken de sporen geen hoge ouderdom te hebben. In combinatie met de historische gegevens kunnen de ploegsporen dan ook vermoedelijk gedateerd worden vanaf de middeleeuwen tot de nieuwste tijd. Het gebrek aan greppels die de perceelindeling van de bolle akkergracht voorafgaan, kan mogelijk betekenen dat de ploegsporen slechts teruggaan tot de nieuwe tijd (15de/16de eeuw).

⁸ Van Hove 1997, 320-323.

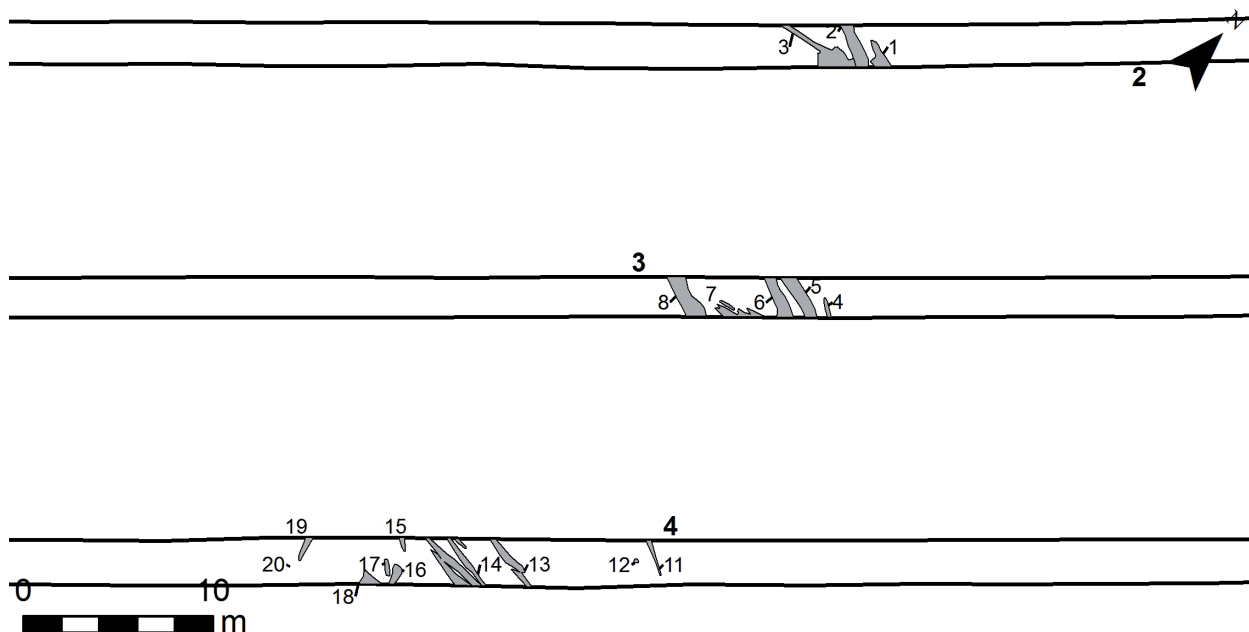
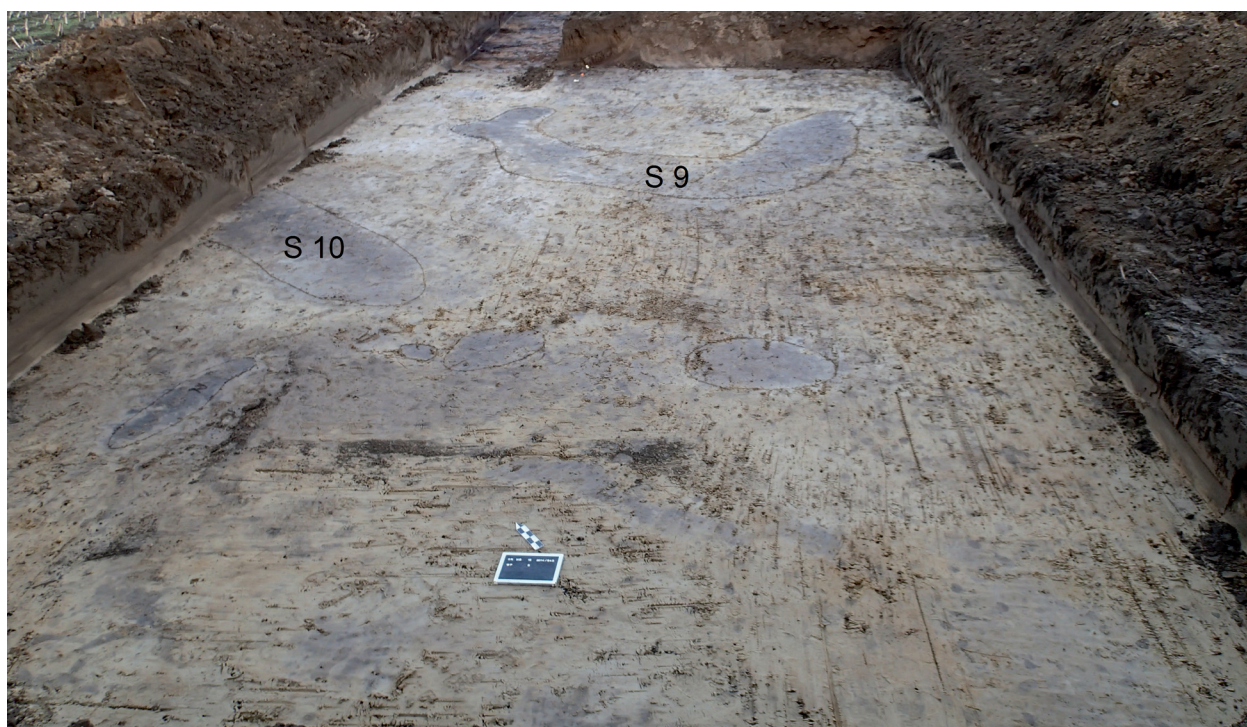

Fig. 10. Overzicht van de aanwezige sporen.

Ter hoogte van het zuidwestelijke uiteinde van werkput 3 werden twee verkleuring waargenomen die geïnterpreteerd konden worden als archeologisch relevante sporen. Om deze reden werd de werkput uitgebreid met een kijkvenster van 5x13 m (fig. 11). Door middel van deze uitbreiding kon vastgesteld worden dat het ging om grotere verkleuringen die duidelijk een natuurlijke oorsprong hadden. Ook de oorsprong van de overige grondsporen in het kijkvenster kon worden toegeschreven aan natuurlijke processen.

Fig. 11. Overzicht van het kijkvenster in werkput 3.

6.1.3. Assessment en basisanalyse van de vondsten en stalen

Tijdens het onderzoek werden geen vondsten aangetroffen. Vanwege het gebrek aan relevante archeologische sporen werden evenmin stalen genomen.

6.1.4. Chronologie en datering

Aangezien er geen artefacten werden aangetroffen, is een exacte datering van de sporen niet mogelijk. Op basis van historische gegevens en de mate van ontkleuring van de sporen lijken de sporen ten vroegste te dateren uit de middeleeuwen en vermoedelijk pas uit de nieuwe tijd (15de/16de eeuw), wanneer de perceelindeling werd vastgelegd bij de aanleg van de bolle akker.

6.1.5. Bewaringstoestand

Het archeologische vlak bevond zich op een relatief beperkte diepte (fig. 12). De minimale diepte bedroeg slechts 25 cm. Ter hoogte van het centrale deel van de vroegere bolle akker diende iets dieper te worden gegraven, hier werd het archeologische vlak aangetroffen op een diepte van ± 1 m.

Ten opzichte van de tweede algemene waterpassing (TAW) had het archeologische vlak een gemiddelde hoogte van 20,70 m. Ter hoogte van de resten van de bolle akkergracht werd iets dieper gegraven, tot op 19,78 m TAW. Het hoogste punt van het vlak (21,09 m TAW) bevond zich ter hoogte van het midden van werkput 3.

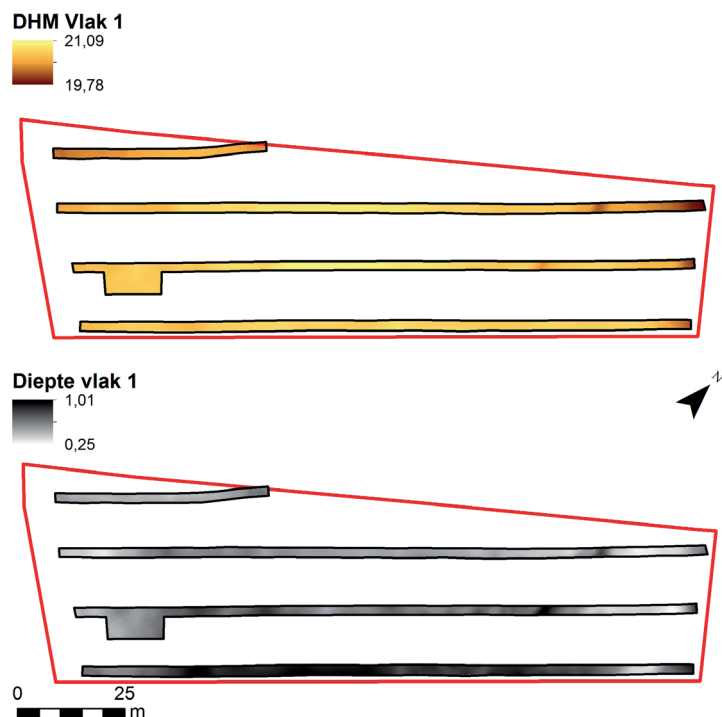

Fig. 12. De hoogte van het archeologische vlak en de diepte ten opzichte van het maaiveld.

Ondanks de geringe diepte van het archeologische vlak ten opzichte van het maaiveld, was over vrijwel het gehele terrein een deels tot goed bewaarde podzol aanwezig. Dit wijst op een erg goede bewaringstoestand. De afwezigheid van relevante archeologische sporen lijkt dan ook te wijzen op een historische realiteit.

6.1.6. Afbakening van de site

Binnen het ontwikkelingsgebied werden geen archeologisch relevante sporen aangetroffen. Ons inziens is er dan ook geen sprake van een archeologische site.

7. SYNTHESE

Het onderzoek langsheen de Heidebaan heeft uitgewezen dat het perceel enkel gebruikt werd als landbouwland, wat kon aangetoond worden door de aanwezigheid van meerdere ploegsporen. Deze dateren ten vroegste uit de middeleeuwen en mogelijk pas uit de nieuwe tijd, toen de bolle akker werd aangelegd (15de/16de eeuw).

8. ADVIES

Gezien de afwezigheid van relevante archeologische sporen, adviseren wij geen verder onderzoek van het ontwikkelingsgebied. Het perceel te Sint-Niklaas, Afdeling 6, sectie B, nummer 1068C kan dan ook worden vrijgegeven voor de aanvang van de werkzaamheden.

9. SAMENVATTING

Naar aanleiding van de geplande bouw van twee handelsruimten met parking door Databuild NV werd een prospectie met ingreep in de bodem opgelegd door het Agentschap Onroerend Erfgoed. Dit onderzoek werd op 27 januari 2015 uitgevoerd door de cel Onderzoek van de Archeologische Dienst Waasland en stond onder leiding van Thierry Van Neste.

Tijdens het onderzoek werden verschillende ploegsporen gevonden die vermoedelijk gedateerd kunnen worden vanaf de middeleeuwen of nieuwe tijd. Tijdens de 15de of 16de eeuw werden de grenzen van het perceel gevormd door de aanleg van een bolle akker met bijhorende gracht. In 1938 werd een deel van het oorspronkelijke perceel doorsneden door de aanleg van de Heidebaan (N70) en werden de huidige grenzen vastgelegd.

De afwezigheid van relevante archeologische sporen geeft geen aanleiding tot een verder onderzoek.

10. BIBLIOGRAFIE

10.1. GERAADPLEEGDE LITERATUUR

DEMEY A. 2000: De stad groeit. In: VAN BOUCHAUTE P. (red.), *Stad in de Tijd: acht historische studies over Sint-Niklaas, Belsele, Nieuwkerken en Sinaai*, Sint-Niklaas, pp. 7-24.

LAEVAERT L. 1966: *Stad Sint-Niklaas: bijdrage tot de geschiedenis van de wijken, straten, pleinen, huizen en markt*, Antwerpen.

VAN HOVE R. 1997: De “Klassieke” bolle akkers van het Waasland in archeologisch perspectief; In: *Berichten van de Archeologische Dienst Waasland*, nr. 3. Sint-Niklaas.

BOGAERT A. 2000: Sinaai: het groene dorp met het eigenzinnige karakter, In: VAN BOUCHAUTE P. (red.): *Stad in de tijd: acht historische studies over Sint-Niklaas, Belsele, Nieuwkerken en Sinaai*, 53-72.

10.2. CARTOGRAFISCHE BRONNEN

BOGEMANS F. 2005: *Quartairgeologische overzichtskaart van Vlaanderen 1/200.000*. In opdracht van het Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap, Afdeling Natuurlijke Rijkdommen en Energie [shapefile].

GDI-VLAANDEREN 2001: *Vectoriële versie van de Bodemkaart* [shapefile], AGIV, IWT, Laboratorium voor Bodemkunde van de Universiteit Gent (GIS-Vlaanderen).

GDI-VLAANDEREN 2006: *Digitaal hoogtemodel van Vlaanderen* [shapefile], MOW-Afd WL, VMM-Afd Water en AGIV.

GDI-VLAANDEREN 2014a: *Digitale kadastrale percelenplannen (AAPD) – AGIV, Toestand 01/01/2014*, [shapefile].

GDI-VLAANDEREN 2014b: *Centrale Archeologische Inventaris (CAI)* [shapefile] (gedownload op 17/11/2014).

GISOOST 1846: *Bw46021* [MrSID].

STADSARCHIEF SINT-NIKLAAS: *Jeremias Semeelen (landmeter): Kaartboek Sint-Niklaas, met wijkaarten, 1696, SASN20120510_012* [JPEG].

GDI-VLAANDEREN 1999: *Rasterversie van de gescande Topografische kaart in zwartwit en op schaal 1/10.000, NGI, opname 1978-1993* (GIS-Vlaanderen) [tiff].

11. BIJLAGEN

ALLESPORENKAART (PDF)

SPORENLIJST

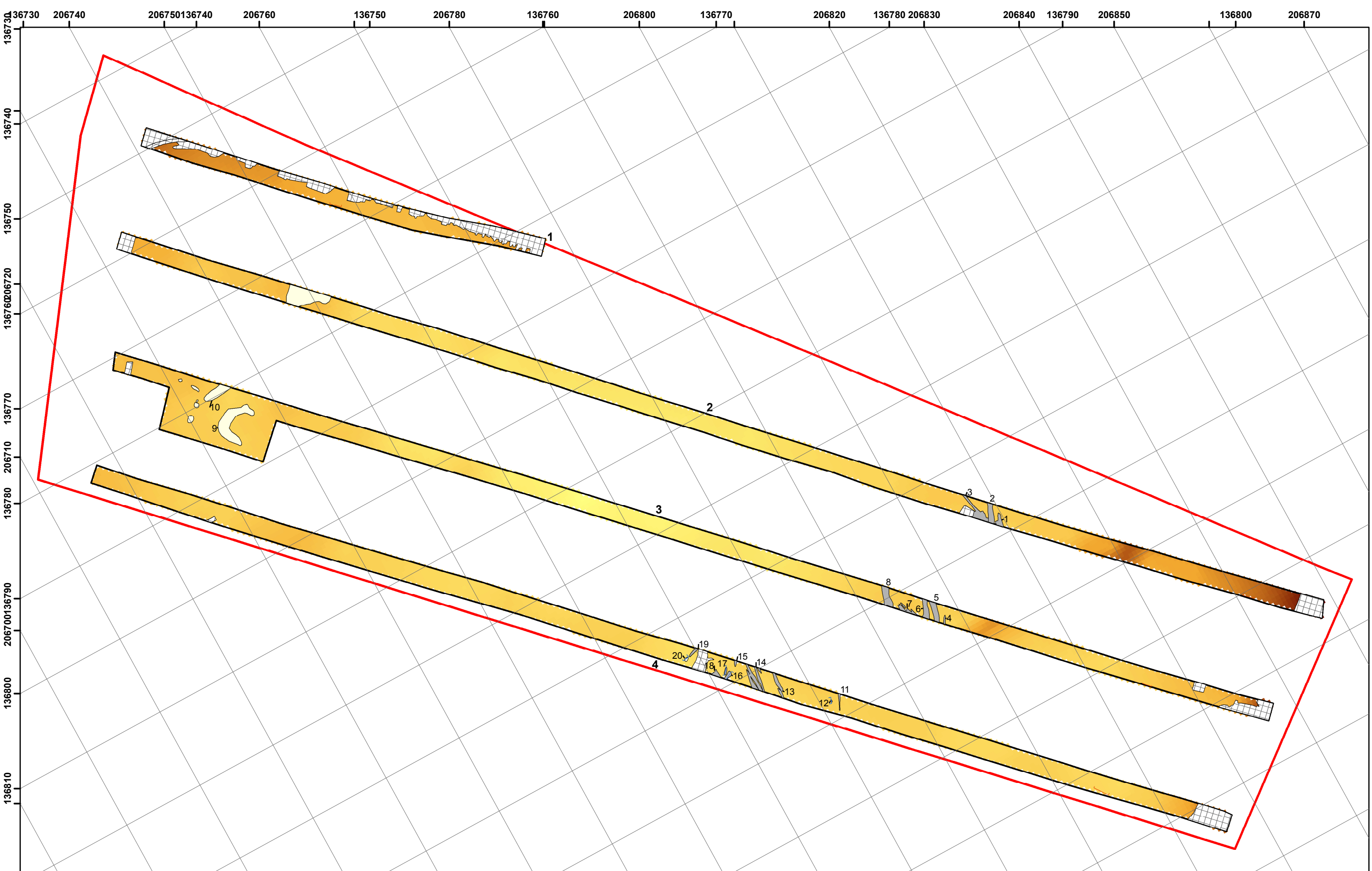
FOTOLIJST

TEKENINGENLIJST

GIS-BESTANDEN

FOTO'S

TEKENINGEN

Sint-Niklaas - Heidebaan 2015

SN HB 15

27/01/2015

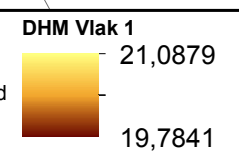
2014/543

1:400

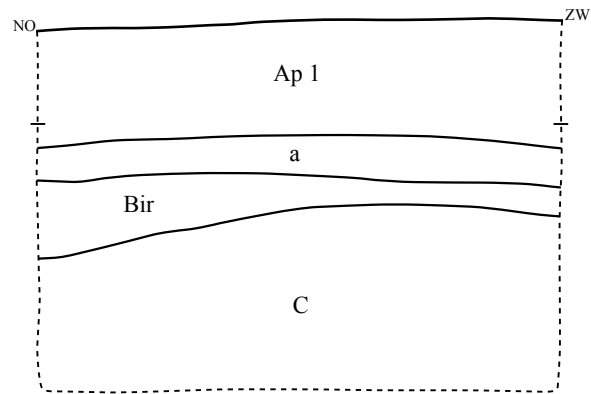
Allesporenkaart

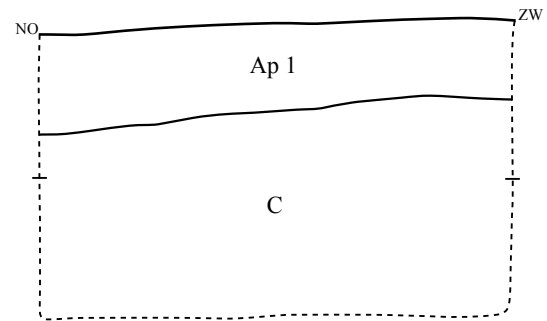
- Coupe
- Putwandprofiel
- Recent
- Spoor
- Natuurlijk
- Werkput
- Ontwikkelingsgebied

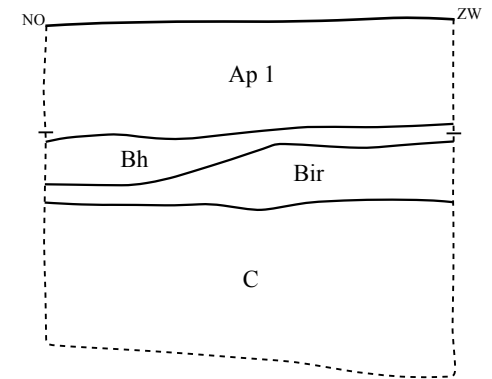
WP 1, Profiel 1

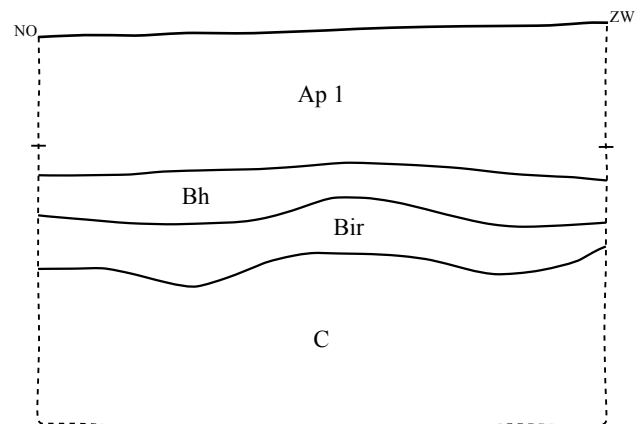
WP 2, Profiel 1

WP 3, Profiel 1

WP 4, Profiel 1

Spoor 12

